

Stenogrammid

XIII Riigikogu, VIII Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 19.11.2018, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:05 Arupärimine kütusehinna mõju kohta transpordisektorile ja tavatarbijale (nr 451)

2. 15:53 Arupärimine haigekassa eriarstiabi hanke kohta (nr 449)

3. 16:12 Arupärimine haigekassa tekitatud kriisi kohta eriarstiabi korralduses (nr 452)

4. 16:53 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

15:00 Aseesimees Enn Eesmaa

Tere päevast, austatud Riigikogu! Önnitlen teid üldrahvaliku pidupäeva, rahvusvahelise meestepäeva puhul! (Hääl saalist: "Suur tänu!") Riigikogu täiskogu VIII istungjärgu 9. töönädala esmaspäevane istung algab eelnõude ja arupärimiste üleandmisega. Palun, Eiki Nestor!

15:00 Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Kui täpselt kokku lugeda, siis 39 Riigikogu liikme nimel esitan menetlusse eelnõu, mille pealkiri on "Riigikogu avaldus "ÜRO globaalse ränderaamistiku kohta"". Ma arvan, et ilmselt on selle avalduse ja kogu selle teema puhul küsimus nr 1 see, miks me esitame avalduse ja miks seda ei menetleta muul moel. Vaadake, kui Ühinenud Rahvaste Organisatsioon hakkas aastal 2016 seda ränderaamistikku ette valmistama, sellel aastal oma töö lõpetas ja leidis, et 10.–11. detsembril peaks Marokos Marrakechis toimuma selle dokumendi heakskiitmine, siis nad ei osanud ju arvata, et meil siin on tänaseni, selle kuupäevani otsus langetamata. Riigikogu ei ole mitte ainult seadusloome suurus, vaid on pädev otsustama ka muid küsimusi. Selleks ongi meil avaldused, deklaratsioonid ja pöördumised. See avaldus ongi Riigikogu-poolne toetus sellele ÜRO globaalse ränderaamistiku dokumendile, mille vastuvõtmisel ei peaks Eestis enam sellelaadilisi küsimusi olema. Austatud Riigikogu, ma väga loodan avalduse esitajate nimel, et me jõuame selle dokumendi arvatavasti koostöös väliskomisjoniga ruttu vastu võtta.

15:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud avalduse teksti. Sõna on ka Vabariigi Valitsuse esindajal. Kahjuks ei olnud seda soovi minu tabelis ega tahvlis. Palun!

15:03 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud istungi juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu. Esimeseks, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Urmas Reinsalu. Ja teiseks, pandikirjaseaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Toomas Tõniste. Aitäh!

15:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Niisiis, olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks eelnõu ja ühe avalduse. Riigikogu juhatus menetleb neid nii nagu tavaliselt, vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Palun kohaloleku kontroll!

Kohaloleku kontroll

15:04 Esimees Eiki Nestor

Kohal on 75 Riigikogu liiget.

Päevakorra kinnitamine. Austatud Riigikogu, panen hääletusele täiskogu VIII istungjärgu 9. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra vastuvõtmise poolt on 72 Riigikogu liiget, vastu ei ole mitte keegi ja erapooletuid on 4.

1. 15:05 Arupärimine kütusehinna mõju kohta transpordisektorile ja tavatarbijale (nr 451)

15:05 Esimees Eiki Nestor

Esimesena on päevakorras arupärimine, mille on esitanud Andres Herkel, Külliki Kübarsepp, Enn Meri, Krista Aru ja Ain Lutsepp. Arupärijate nimel Andres Herkel, palun!

15:05 Andres Herkel

Austatud esimees! Austatud peaminister, Riigikogu liikmed ja külalised! Me oleme siin Riigikogus selle koosseisu aegu väga palju aktsiisiteemadel rääkinud ja muidugi tulenevalt silmapaistvatest vigadest, mida aktsiiside planeerimisel on tehtud. Võib-olla teenimatultki on kütuseaktsiisiga toimuv viimasel ajal varjule jäänud. Meie arupärimise sisu on kütusehinna mõju transpordisektorile ja tavatarbijale. See ei ole saladus, et nafta hind maailmaturul on peamiselt tõusnud – viimastel nädalatel on see küll ka uuesti alla tulnud –, samal ajal kui Eesti hinnatase on juba aastaid äärmiselt kõrge olnud ja võrreldav Euroopa väga arenenud, kallimate riikide hinnatasemega.

Nüüd, kui natukene tulla selle Riigikogu ajaloolise tagamaa juurde, siis minu meelest jõudis alkoholiaktsiisiga toimuv teravasse rambivalgusesse mõni aeg peale seda, kui Vabaerakonna saadikud olid esitanud ühe arupärimise. Selle sisu oli maapoodide olukord Lõuna-Eestis ja Lätis toimuva alkoholimüügi mõju sellele. Kütuseaktsiisi puhul tuleks ilmselt ka üks ajalooline tagasivaade teha. Nimelt 2015. aastasse, kui toonane Reformierakonna moodustatud koalitsioon hakkas valimislubaduste täitmiseks aktsiise tõstma. Vabaerakonna üks esimesi algatusi seonduski kütuseaktsiisi tõusule vastu seismisega, sest see paistis meile toona väga ebaproportsionaalne. Me saimegi sellise tagajärje, et eriti diiselautod tangivad juba pikemat aega Lätis. Nii et sellekohane algatus tuli meilt juba 2015. aasta maikuus.

Pean tunnistama, et ka praeguse peaministri erakond, Keskerakond adresseeris toona nii opositsioonis olles kui ka hiljem valitsusse saades seda teemat päris teravalt ja on siin mingisuguseid korrektsioonegi teinud, kuid need ei ole meie arvates piisavad. Meie jaoks ongi oluline tõstatada siin need probleemid, mida kavatseb Vabariigi Valitsus ette võtta, kui kütusehinna tõus maailmaturul jätkub. Kuidas sellisel juhtumil tagada maksu- ja majanduskeskkonna toimivus ja atraktiivsus? Me peame oluliseks seda, et nii töäjõud kui ka tootmissisendid oleksid võimalikult madalalt maksustatud. Senimaani on küsimust tõstatatud eeskätt sedapidi, et milline oleks tuleval aastal riigi saamata jääv tulu, juhul kui vedelkütuse aktsiisi määra langetada näiteks samale tasemele, kui see on Lätis. Meie tahaksime selle küsimuse asetuse ja diskussiooni viia vastupidiseks, st tõstatada küsimuse, milline võiks olla vedelkütuse hinna langetamise mõju majanduskeskkonnale tervikuna. Me ootame peaministrilt sisukaid vastuseid selle kohta. Aitäh!

15:10 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

15:10 Peaminister Jüri Ratas

Väga austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Head arupärijad, ma tänan teid väga selle tõsise arupärimise eest, mis puudutab kütusehinna mõju transpordisektorile ja tavatarbijale. Te olete esitanud arupärimise koos nelja küsimusega. Kui te lubate, siis ma loen need küsimused ette ja annan ka vastuse iga küsimuse kohta.

Esimene küsimus: "Milline on Vabariigi Valitsuse tegevuskava, kui kütusehinna tõus maailmaturul jätkub?" 2016. aasta novembris Sotsiaaldemokraatliku Erakonna, Isamaa ja Keskerakonna vahel

sõlmitud koalitsioonilepingu eesmärk oli lahendada rahvastikukriis, viia Eesti elanike arv taas kasvule, ja elavdada majandust, et sellega kaasnev majanduskasv jõuaks iga Eesti inimeseni. Riigikantselei strateegiabüroo andmetel oli koalitsioonilepingus kokkulepitu elluviimiseks koostatud valitsuse tegevusprogrammist k.a 1. novembri seisuga täidetud 313 ülesannet ehk 95%. Maksupoliitika alapeatükis lubasime selge sõnaga – arupärijate esindaja viitas, et midagi, tsipakene on see koalitsioon ka heas suunas ära teinud –, et jätame ära majutusasutuste käibemaksu tõusu 2017. aastal ning diislikütuse aktsiisi tõusu 2018. aastal. Riigikogu võttis toona, 19. detsembril 2016. aastal erakorralisel istungil vastu tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse, millega jäeti ära 2018. aastaks ette nähtud 10%-line diislikütuse aktsiisi määra tõus.

Nafta hinna muutumine maailmaturul on viimastel aastatel olnud üsna järsk ja sageli ettearvamatu. Kütusehinna tõus on kiirendanud inflatsiooni ning Rahandusministeeriumi prognooside kohaselt püsib see ka 2019. aastal 3% lähedal. Samas on palkade ja vanaduspensionide kasv olnud kiirem ehk inimeste elatustase on tõusnud ning see peaks jätkuma ka lähiaastatel. Kui naftahinna tõus mõjutab kõigi riikide tootjaid ja tarbijaid, siis kõrgem aktsiisimäär võib halvendada riigi konkurentsivõimet võrreldes teistega ning suurendada piirikaubandust. Kütusehinna tõusu mõju on seejuures suurem transpordisektorile, kus kütusekulu osakaal on suur ning mis konkureerib rahvusvahelisel turul. Kindlasti on kütusehinna kasv teema, mida valitsus tähelepanelikult jälgib.

Kui rääkida maksudest ja maksukeskkonna kujundamisest üldisemalt, siis Rahandusministeeriumil on käimas aktsiisimõjude uuring "Aktsiisipoliitika riskid, võimalused ja mõju majanduskeskkonnale piirikaubanduse tingimustes", mis annab edasiste aktsiisipoliitiliste otsuste langetamiseks täiendavat infot. Muu hulgas on analüüsi eesmärk saada põhjalikum ülevaade viimaste aastate aktsiisipoliitika majanduslikest mõjudest ning samuti hinnata tulevaste aktsiisipoliitiliste valikute mõjusid. Uuring valmib järgmise aasta veebruari lõpuks.

Teine küsimus: "Kuidas kavatseb Vabariigi Valitsus muuta maksu- ja majanduskeskkonna atraktiivsemaks ja konkurentsivõimelisemaks transpordisektori jaoks?" Viimastel aastatel on konkurents rahvusvaheliste vedude turul tihe olnud ning Eesti maanteetranspordifirmad on kaotanud turuosa naaberriikide Läti ja Leedu firmadele. Üks põhjuseid on tööjõu vähesusest tulenev palgasurve, mis suurendab Eesti ettevõtete kulusid ning tõstab teenuste hindu. Samuti mõjutab Eesti ettevõtete kulusid kõrgem kütuseaktsiis. Nii on viimastel aastatel maanteetranspordis kulude kasv ületanud tulude kasvu ja kasumlikkus on vähenenud.

Läti ja Leedu diislikütuse aktsiisi määrad on Euroopa Liidu ühed madalamad. Eestis on määr 493 eurot 1000 liitri kohta, Leedus seevastu 330,17 eurot 1000 liitri kohta ning pole teada, et Leedu plaaniks lähiajal aktsiisimäära tõsta. Aktsiisimäärade vahe Lätiga kahanes käesoleval aastal, kuna Lätis tõsteti 2018. aasta 1. jaanuaril diislikütuse aktsiisi määra 372 eurole 1000 liitri kohta. Kehtivate otsuste kohaselt jätkab Läti aktsiisitõusudega ning aktsiisimäär jõuab 2020. aastaks 414 euron 1000 liitri kohta. Arvestades, et maismaatransport moodustab kogu diisli tarbimisest 40%, olles seega kõikidest tegevusaladest suurim diislikütuse tarbija, on võimalikul aktsiisilangetusel maanteetranspordile suurim mõju. Diislikütuse aktsiisi määrade langetamine mõjutaks ka majapidamisi, kuid neile oleks mõju tagasihoidlikum, sest majapidamised moodustavad diisli tarbimise osakaalust umbes 12%. Transpordisektori konkurentsivõimet mõjutavad ka hinnavälised tegurid. Näiteks töötab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium praegu liiklusseaduse muutmise eelnõuga, mis näeb ette, et Eesti sõidukitele saaks tehnoloogiat teha ka mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis. See muudatus puudutab sisuliselt kõiki Eesti veokeid, millega tehakse tööd väljaspool Eestit.

Kolmas küsimus: "Kuidas ja millist mõju on avaldanud teekasutustasu kehtestamine transpordisektorile? Kuidas ja kui efektiivne on olnud teekasutustasu maksmise järelevalve eelkõige teistest riikidest tulnud veoteenuse osutajate üle? Kuidas on kütusehinna tõus ja teekasutustasu mõjutanud väikeettevõtjaid maapiirkondades?" Riigikogu võttis teekasutustasu kehtestava seaduse vastu juunis 2017. Teekasutustasu kehtestamise eesmärk oli koguda täiendavaid vahendeid transporditaristu kvaliteedi tagamiseks, rakendades rohkem põhimõtet, et kasutaja maksab. Seda aga viisil, mis ei halvenda ebamõistlikult ettevõtjate konkurentsivõimet ega elanike toimetulekut. Samuti lähtuti põhimõttest, et teekasutustasudega on võimalik koguda vahendeid transporditaristu hoiuks välismaal registreeritud veoautodelt, mille eest ei maksta Eestis raskeveokimaksu ja mille tarbeks ei osteta siit ka kütust. Muu hulgas eeldati teekasutustasu rakendamise oodatava positiivse mõjuna ka negatiivse keskkonnamõju vähenemist.

Riigikantselei tellis juba 2015. aastal uuringu "Transpordimaksude rakendamise võimalused Eestis",

milles analüüsiti veoautode teekasutustasudest tulenevat mõju nii meie majandusele kui veoettevõtluks. Uuringu kohaselt on teekasutustasu mõju SKP-le positiivne, kui laekuvad tulud reinvesteeritakse otse majandusse. Siinkohal tuleb silmas pidada seda, et reinvesteermise mõjud avalduvad olulise ajalise nihkega. Uuringu kohaselt hinnati, et seaduse vastuvõtmisel suureneb tulu riigieelarvesse suurusjärgus 17 miljonit eurot aastas ning senine tasude laekumine on seda kinnitanud. Pigem on loota teekasutustasu oodatust suuremat laekumist 2018. aasta eelarvesse. Spetsialistide hinnangul on kümnekuuline periood siiski liiga lühike selleks, et põhjalikult hinnata teekasutustasu mõju transpordisektorile. Kuid eelmainitud uuringu mõjuanalüüsile tuginedes võib väita, et arvestades teekasutustasuga hõlmatud sõidukite hulka ning muid veoettevõtja kulusid, on teekasutustasu mõju suhteliselt väike. Riiklikku järelevalvet teekasutustasu tasumise üle teostavad Politsei- ja Piirivalveamet ning Maksu- ja Tolliamet. Lisaks tavapärastele protseduuridele kontrollitakse Eesti ja Venemaa piiril kõikide veoautode puhul, kas teekasutustasu on tasutud.

Maksu- ja Tolliameti infosüsteemi ANTS andmetel liikus perioodil jaanuarist septembrini 2018 Eesti teedel 23 351 veokit, millest ligikaudu 59% olid Eestis registreeritud veokid ja 41% välismaised veokid. MTA tehtud analüüsi põhjal oli nimetatud perioodil teekasutustasu alati makstud 56%-l kõikidest veokitest, kusjuures Eesti veokitest 49%-l ning välismaistest veokitest 67%-l. Teekasutustasu oli perioodil jaanuarist septembrini 2018 tasumata 11%-l veokitest, sh 10%-l Eesti veokitest ja 12%-l välismaistest veokitest. Eraldi uuringuid ettevõtlust mõjutavate üksikute sisendhindade muutuse mõju kohta ei ole Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium läbi viinud. Teekasutustasu makstakse kõigi üle 3500-kilogrammiga täismassiga veoautode ja nende haagiste eest. Seega ei saa eraldi vaadelda suur- ja väikeettevõtjaid või ettevõtja asukohta. Tasu mõjutab ühtviisi kõiki transpordiga tegelevaid ettevõtteid ja isikuid, kelle omanduses on üle 3500-kilogrammiga täismassiga veoautod.

Neljas küsimus: "Seni on valitsus kalkuleerinud saamata jäänud tuluga, mis vedelkütuse aktsiisi määra langetamise korral tekib. Meie küsimus Teile on vastupidine: milline on mõju vedelkütuse aktsiisi määra langetamisel majanduskeskkonna elavdamisele tervikuna?" Aktsiiside eesmärk on maksustada kaupu, mille tarbimine ja tootmine avaldab mõju tervisele ja/või keskkonnale. Toodetele kehtestatakse aktsiisimäärad, et sellega reguleerida ja piirata inimeste tarbimisharjumusi ja tootmist. Loomulikult on aktsiiside teine eesmärk saada ühtlasi tulu riigi ülesannete täitmiseks. Vedelkütuse aktsiisi määrade langetamine tähendab transpordiettevõtetele üldjuhul kulude langust. Vedelkütuse aktsiisi langetamine parandaks Eesti transpordiettevõtete elujõulisust ja pärsiks kasumlikkuse langust, kuid konkurentsivõime lähinaabrite transpordiettevõtetega mõjutaksid Eesti ettevõtteid endiselt kõrgemad tööjõukulud. Ma tänan teid küsimuste eest! Proovisin anda võimalikult täpsed vastused. Täna ka Vabaerakonna fraktsiooni liikmeid selle teema tõstatuse eest! Olen valmis vastama lisaküsimustele.

15:23 Esimees Eiki Nestor

Küsimused peaministrile. Andres Herkel, palun!

15:23 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Austatud peaminister, aitäh nende vastuste eest! Septembrikuus tuli ilmselt Rahandusministeeriumilt selline hinnang, et kui viia bensiini ja diislikütuse aktsiisid Läti tasemele, siis läheks see riigieelarve mõistes maksma kokku 119 miljonit eurot. Sellest ligemale 100 miljonit tuleks diislikütuse arvel, bensiini osakaal oleks oluliselt väiksem. Vabaerakond on siin riigieelarve kontekstis korduvalt tõstatanud ka selle teema, et meie valitsemiskulud – eriti ministeeriumite ja ka Riigikantselei kulud – ei ole riigieelarves esitatud selgete ridadena ega läbipaistvalt. Meile tundub, et see on just see koht, kust oleks võimalik kokku hoida. Ja me oleme rääkinud, et see kokkuhoid võiks üks 100 miljonit olla. Oleks hea, kui te nüüd nendest paberitest välja tuleksite ja meil avaneks võimalus selles küsimuses läbi rääkida. Milline on teie hinnang, kas 100 miljonit võiks juurde panna selleks, et kütuseaktsiis oleks Lätiga samal tasemel, mis mõjuks hästi meie majanduskeskkonnale?

15:24 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma oleks põhimõtteliselt kindlasti nõus selle mõtte üle tõsiselt diskuteerima. Ja ilma naljata, võib-olla ma mõtleksin, kas meil ei tasuks seda ambitsioonitaset veelgi tõsta. Ma mõtlen selle all seda, et kui mina olen õliühinguga kohtunud, siis nemad on viidanud Leedu hinnatasandile. Eeskätt on just diisli tarbimine liikunud mitte niivõrd Eestist Lätti, vaid juba Leetu. Ma arvan, et teie hinnang – diisel pluss bensiin – on õige, umbes selline see suurusjärg on. Ma mäletan ka, et diisliaktsiisi langetus Leedu

tasandile võib tähendada suurusjärku 96–100 miljonit miinust riigieelarvele. Sinna tuleb juurde bensiin, aga nagu te väga õigesti ütlesite, on selle osakaal võrreldes diisliga tunduvalt väiksem. Nüüd teie küsimuse teisest poolest. Ma saan aru, et te räägite ministeeriumide majandamiskuludest, ülalpidamiskuludest, igapäevastest kulutustest. Kui küsimus on suunatud sellele, kas sellele võiks tõsiselt peale vaadata, siis vastan, et jah, võiks. Ma olen öelnud ühes oma avalikus artiklis – kui ma ei eksi, oli see Postimehes –, et ma arvan, et kogu riigieelarve võiks enne järgmise koalitsioonileppe sündi võimalikult palju viiludeks lahti võtta. Sellele võiks peale vaadata, et kui palju on seal võimalik kärpida selliselt, et me suudaksime tõsta üldefektiivsust, vähendamata kõnealuse valdkonna efektiivsust. Teie küsimus oli, kas see võiks anda 100 miljonit eurot. Ma ei oska teile siin anda hinnangut, kas 100 miljonit eurot saaks nii kärpida, et see ei avaldaks olulist mõju avalikule sektorile, ministeeriumitele, või saaks kärpida rohkem või vähem. Aga põhimõtteliselt ma toetan sellist lähenemist, et järgmine koalitsioon – ükskõik, kes seal olema hakkavad – võiks koalitsioonileppe arutelu ajal sellele teemale tõsiselt peale vaadata.

15:27 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

15:27 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea peaminister! Rahandusministeerium on tellinud uuringu "Aktsiisipoliitika riskid, võimalused ja mõju majanduskeskkonnale piirikaubanduse tingimustes". Riigihanke käigus sõlmiti PricewaterhouseCoopers Advisoriga leping, mille maksumus on 81 900 eurot, millele lisandub käibemaks. Uuring peaks valmima märtsiks. Meil on Eestis olemas mitmeid uuringufirmasid, kes oleks võimelised seda analüüsi kindlasti märksa soodsamalt tegema. Miks on valitsus läinud seda teed? Seda pea 100 000 eurot võiks ju otstarbekamalt kasutada, näiteks teadus- ja arendustegevuseks, nagu regionaalarengu fond ette näeb. Miks ei eelistata soodsamaid pakkumisi?

15:28 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! See küsimus läheb nüüd väga detailidesse, et kas on olnud soodsamaid pakkumisi, kuidas on see *tender* või hange üles ehitatud. Kui te vajate minu abi, et seda täpsemalt MKM-ist või RM-ist teada saada, siis ma olen kindlasti nõus kaasa aitama, andke siis teada. Ma tõesti ei oska teile öelda, kui palju seal pakkujaid oli ja mis need hinnad olid. Selle arupärimise vastuste ettevalmistuse põhjal ma kindlasti ei julge seda teile öelda.

15:29 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

15:29 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud peaminister, vastates küsimustele, puudutasite ka teekasutustasu laekumise teemat. Te sõnasite, et kümne kuu kokkuvõtted ei saa kindlasti olla määravad, lõplikke järeldusi ei saa veel teha. Tahaks ikkagi teada teie hinnangut. Kuulda on olnud just nimelt seda, et rahvusvaheliste vedude puhul ei ole teekasutustasu laekumine küllaldaselt tagatud. Mis on siin põhjused? Kas järelevalve on liiga nõrk? Kas pole küllaldaselt meetmeid ega võimalusi selle järelevalve rakendamiseks või on siin mingid muud põhjused?

15:29 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Nagu ma ütlesin – kordan korra üle –, oli teekasutustasu perioodil jaanuarist septembrini k.a tasumata 11%-l veokitest, sealjuures 10%-l Eesti veokitest ja 12%-l välismaistest veokitest. Mis need põhjused on? Üks põhjus on kindlasti uue korra, süsteemi rakendamine. Tegemist on ju rakendusega, mis ei nõua ainult riigisisest suhtlust, vaid nõuab ka ettevõtetega suhtlust üle riigipiiride. Kindlasti on rakenduse koha pealt targemaks saadud. Te tõite oma küsimuses välja ka selle, kas asi võib olla järelevalves, kas seda on vaja tõhustada ja paremini teha. Jah, kindlasti. Ma usun, et nii nagu ikka tuleb õppetunnid vastu võtta. Ei tea, kas 12 kuud on piisav aeg, aga kindlasti need esmased õppetunnid saadakse. Ma loodan, et järgmisel aastal on see tasumata osa juba väiksem.

15:31 Esimees Eiki Nestor

Raivo Põldaru, palun!

15:31 Raivo Põldaru

Aitäh, härra esimees! Hea peaminister! Küsin sellelesamale viimasele vastusele jätkuks, et kui avastatakse, et see raha on maksmata, kas see siis jääbki saamata. Kuidas sellega on? Võib-olla lääne masinate või kaugemalt tulnud masinate puhul on see võimalik, aga Eesti puhul ei ole ju vist võimalik, et see tasu maksmata jääb. Kuidas nende võimalustega on?

15:31 Peaminister Jüri Ratas

Ma arvan, et üldpõhimõte on see, et ei läänes ega Eestis jää see tasu maksmata, seda püütakse kätte saada. Kindlasti on mingisugused võimalused, millal see jääbki saamata. Näiteks siis, kui ettevõtte enam ei eksisteeri, on läinud pankrotti, on likvideeritud. Aga seda, et sellele lüüakse käega ja öeldakse, et las see jääb, kindlasti ei ole.

15:31 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, peaminister Jüri Ratas! Avan läbirääkimised. Andres Herkel arupärijate nimel, palun!

15:32 Andres Herkel

Härra esimees! Aitäh, peaminister, nende vastuste eest! Ma siiski pean markeerima ka selle "aga", millega Vabaerakond nõus olla ei saa. Mõnes punktis te vastasite isegi natuke üllatavalt, positiivselt, et me võiksime tulevikus nende küsimuste lahendamise nimel koos töötada. See üldine "aga" või probleem on ikkagi see, et Vabariigi Valitsus ilmselgelt ei ole headel aegadel, kui majanduse konjunktuur on positiivne, piisavalt tulevikku investeerinud. See puudutab väga laia spektrit küsimusi, sh teadus- ja arendustegevust, haridust – kõike-kõike. Kindlasti kuuluvad siia ka tööjõumaksud ja tootmissisendid, et hoida neid ettevõtjale võimalikult sõbralikul tasemel.

Nüüd sellest teie osutusest, et kütuseaktsiis tõepoolest viia Läti ja Leeduga samale tasemele, eriti diislikütuse aktsiis. Jah, see läheb maksmata. Aga teie ütlus, et seda, kui palju see samas ühiskonnale tagasi toob, võiks arutada näiteks pärast järgmisi valimisi, on muidugi julgustav. Meie arutaksime hea meelega seda julgemini juba enne järgmisi valimisi ja kas või tuleva aasta riigieelarve kontekstis. Kohe selle kõrvale toon ühe n-ö alasti näite sellest, mismoodi riigi rahaga ümber käiakse, ehk sellesama Rahandusministeeriumi tellitud aktsiisiuuringu, mille hinnasildil on ikka tohutu number. Meie riigiasutused on just nagu minetanud võime ise olukordi analüüsida, ise neid analüüse teha ja hinnanguid anda. Kõigepealt pannakse mööda ja siis pannakse veel hulk raha selle peale, et lasta iseendale selgeks teha, mida ja kuidas on mööda pandud. Tõsi, loomulikult tuleb siin teha ka osutus eri koalitsioonidele ja poliitilisele tahtele, mis on ilmselt ametnike nende arvestuste puhul siiski mõjutanud. Ma ei tea, kas sellised aktsiisitõusud oleksid tingimata Rahandusministeeriumi ametnike omaenese tarkusest tulnud.

Ja viimane märkus: tahan siinkohal osutada teekasutustasu maksmise järelevalvele. See näib tõepoolest suur probleem olevat ja puudutab eeskätt neid vedajaid, kes ei ole üldse Eesti maksumaksjad, aga kes peaksid samuti seda tasu maksmata. Kui nemad ei maksa, siis see kahtlemata seab Eesti väikeettevõtjad ebaõiglasesse olukorda. Aitäh!

15:35 Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmetel ei ole rohkem läbirääkimiste soovi, peaministril ka ei ole.

Austatud Riigikogu, nüüd juhataja vaheaeg 15 minutit, kuni kella 15.50-ni. Põhjuseks juhatusse koosolek, kuhu ma palun ka väliskomisjoni aseesimehe. Aitäh!

V a h e a e g

15:52 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, minu võetud vaheaeg on läbi. Vabandust, kaks minutit läks rohkem! Juhatus töötas koos väliskomisjoni aseesimehega ja langetas järgmised otsused. Esimene otsus on, et täna esitatud avalduse eelnõu juhtivkomisjon on väliskomisjon. Ja teine otsus on, et muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on selle nädala reedel kell 10. Aitäh! Jätkame Riigikogu istungit.

2. 15:53 Arupärimine haigekassa eriarstiabi hanke kohta (nr 449)

15:53 Esimees Eiki Nestor

Järgnevalt arupärimine, mille on esitanud Olga Ivanova, Heimar Lenk, Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev ja Oudekki Loone. Arupärijate nimel Olga Ivanova, palun!

15:53 Olga Ivanova

Lugupeetud esimees! Austatud kolleegid! Selle aasta oktoobris saatsid 500 tervishoiutöötajat nii Riigikogu liikmetele kui ka Eesti Vabariigi valitsuse liikmetele avaliku pöördumise seoses haigekassa eriarstiabi hankega. Selles juhiti tähelepanu olukorrale, kus haigekassa eriarstiabi hanke esmaste tulemuste kohaselt võetakse 150 000 elanikult ära võimalus oma kodu lähedal Lasnamäel, aga ka näiteks kesklinnas, Sadama Medicumis saada kõrva-nina-kurguarsti ja silmaarsti ning Pirital ja Viimsis kardioloogi vastuvõtule, mida tasustab haigekassa (kokku üle 50 000 ravijuhtumi aastas). Lisaks on nendes piirkondades plaanis vähendada ka mitmete teiste eriarstide, nagu günekoloogi, ortopeedi, gastroenteroloogi ning pulmonoloogi tasuta vastuvõttude mahtu kuni 90%.

Hoolimata sellest, et nii haigekassa kui ka Sotsiaalministeerium on saatnud avalikkusele sõnumi olukorra lahendamiseks, on valdkonna spetsialistid veendunud, et kõikide nende nn lahenduste puhul on tegemist ajutiste ja erakorraliste meetmetega ning ravijuhtude drastilisest vähendamisest ei saa mööda vaadata. Seetõttu palume tervise- ja tööministrilt vastuseid järgmistele küsimustele.

Esimene küsimus: "Kuidas Teie ministrina hindate haigekassa juhi soovitus Lasnamäe, Pirita ning Viimsi elanikele minna eriarsti vastuvõtule hoopis maakondadesse? Kas haigekassa rahastab ka lisanduvaid transpordikuluseid?" Teine küsimus: "Millest lähtus haigekassa juhtkond hanke tingimuste koostamisel? Oli ju teada, et ka eelmisel hankeperioodil tekkisid Lasnamäe piirkonnas samad probleemid. Miks hästi tasustatav juhtkond ei suutnud ette näha seda olukorda?" Kolmas küsimus: "Kui kaua kestab ajutine kokkulepe, mille kohaselt hakkab Ida-Tallinna Keskhaigla pakkuma tasuta vastuvõtte alates 1. detsembrist kõrva-nina-kurguarsti ja günekoloogi erialal Medicumi kliinikus Punane tn 61?" Ja viimane küsimus: "Kuidas haigekassapoolne otsus suunata finantseeringud ja ravijuhud HVA haiglale parandavad meditsiiniteenuste kättesaadavust inimeste jaoks? Kas see otsus suurendab arstide, õdede ja ämmaemandate tööhõivet?" Ootame teie vastust. Aitäh!

15:56 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab tervise- ja tööminister Riina Sikkut. Palun!

15:56 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut

Lugupeetud esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Vastan Keskerakonna arupärimisele nr 449. Esimene küsimus: "Kuidas Teie ministrina hindate haigekassa juhi soovitus Lasnamäe, Pirita ning Viimsi elanikele minna eriarsti vastuvõtule hoopis maakondadesse? Kas haigekassa rahastab ka lisanduvaid transpordikuluseid?" Tundes Rain Laanet, olen kindel, et tegemist oli ebaõnnestunud väljendusega, mis ei iseloomusta tema suhtumist ei Lasnamäe, Viimsi ega Pirita inimeste tervisemuredesse. Aga järjekorrad on teenusepakkujate lõikes tõepoolest erinevad: mõnel on järjekord mitu nädalat ja mõnel mitu kuud, mõne juurde on võimalik homme vastuvõtuaeg saada. See ei ole aga kuidagi võimalik, et inimene hakkab kõiki teenusepakkujaid läbi helistama ja endale vaba aega otsima, olgu dermatoloogi, günekoloogi või oftalmoloogi juurde. Teenusepakkujaid on Tallinnas mitmeid ja mitmeid ja mitmeid. Nii et järjekordade läbipaistvust ja info koondamist digiregistratuuri on vaja, et inimesed isegi olukorras, kui neil on näiteks Tallinnas võimalik valida teenuseosutajate vahel, saaksid seda valikut tegelikult ka realiseerida.

Inimestele kahtlemata peab õige abi õigel ajal õiges kohas kättesaadav olema. Kodu lähedal peab

eelkõige saada perearsti ja pereõe abi, mida nii Lasnamäel, Pirital kui Viimsis hakkavad tulevikus pakkuma ka tervisekeskused. Järgmise aasta jooksul avatakse Lasnamäel Medicumi kõrval ka Lasnamäe tervisekeskus, kus hakkab tööle koguni 24 perearsti ja 46 pereõde, lisaks ämmaemandad, koduõed ja füsioterapeudid. Nead loovad võimaluse vastata laiemal ringil inimeste tervisemuredele juba esmasjärgil. Kui pikemat plaani vaadata, siis eriarstiabi puhul on samamoodi: Tallinna Haigla toob selle Lasnamäe inimestele lähemale.

Teine küsimus: "Millest lähtus haigekassa juhtkond hanke tingimuste koostamisel? Oli ju teada, et ka eelmisel hankeperioodil tekkisid Lasnamäe piirkonnas samad probleemid. Miks hästi tasustatav juhtkond ei suutnud ette näha seda olukorda?" Haigekassa töötas selle hanke hindamiskriteeriumid välja, kaasates haiglate liidu, erialaseltside, eratervishoiuasutuste liidu jt ettepanekuid. 13 osapoole rohkem kui 100 ettepanekut oli sisendiks hanke hindamiskriteeriumide kokkuleppimisel. Haigekassa järgis riigihangete seaduses sätestatud põhimõtteid ja tingimusi, sh võrdse kohtlemise ja konkurentsi tagamise kohta. Eesmärk oli üles leida parema pädevuse, õiguskuulekuse ja kvaliteediga teenuseosutajad. Nii kvalifitseerusid hankele need, kellel ei olnud kehtivat maksuvõlga ega kriminaalkaristust, kellel oli kehtiv tegevusluba ja ka netokäive eelmise aasta jooksul. Ehk need pakkujad olid varem teenuseid osutanud. Pakkumusi hinnati kahes voorus: esimeses hinnati kvaliteeti, kättesaadavust ja õiguskuulekust, teises voorus ka pakutavat hinda. Hankel oli pakkujaid rohkem kui varem. Soove oli umbes 100 miljoni eest ja haigekassa jagas hankega 46 miljonit eurot, nii et iga euro kohta tuli rohkem kui kaks soovijat. Selline konkurents põhjustab paratamatult vaidlusi, sest keegi võidab, keegi kaotab ja keegi on rahulolematu.

Kui vaadata Eesti tervishoiusüsteemi, siis haiglavõrgu arengukava haiglate kõrval on meil aastaid töötanud erakliinikud. Eratervishoiuasutustel on oma roll täiesti olemas. Me vaatame nii erateenuse osutajaid kui haiglavõrgu arengukava haiglaid ühe tervishoiusüsteemina ja ma arvan, et see on väärtuslik. Aga kokku tuleb leppida see, millistel alustel me koostööd teeme ja millist väärtust saab erasektor tervishoidu lisada. Võib-olla on teatud teenuseosutajatel spetsiifilised pädevused või on teenuseosutaja mõnes piirkonnas inimestele lähemal kui haiglavõrgu arengukava haigla. Võib-olla me tahame erateenuse osutajate abil järjekordi lühendada. Kõik see tähendab erinevat tüüpi hankekriteeriume.

Me peame kõigepealt kokku leppima, mida me soovime erateenuse osutajate abil saavutada – mis on see väärtus, mida nad loovad. Sellele vastavalt saab kokku leppida ka hanke kriteeriumid. Sellised põhimõttelised arutelud tuleb meil enne järgmist hanget pidada. Erateenuse osutajatega on aastaid lepinguid sõlmitud, aga ei ole kokkulepet, sellist ühist arusaama, mil määral konkurents tervishoius töötab ja mida me erasektorilt saada soovime. Haigekassa juhatuse esimees Rain Laane on ka öelnud, et pärast vaidluste lahendamist järgmise aasta alguses hakatakse järgmist hanget ette valmistama.

Kolmas küsimus: "Kui kaua kestab ajutine kokkulepe, mille kohaselt hakkab Ida-Tallinna Keskhaigla pakkuma tasuta vastuvõtte alates 1. detsembrist kõrva-nina-kurguarsti ja günekoloogi erialal Medicumi kliinikus Punane tn 61?" Ida-Tallinna Keskhaigla koostöös leitud lahendus Lasnamäe piirkonnas kõrva-nina-kurguarsti ja günekoloogilise abi osutamiseks kehtib kogu hankeperioodi ehk kolm aastat.

Neljas küsimus: "Kuidas haigekassapoolne otsus suunata finantseeringud ja ravijuhud haiglavõrgu arengukava haiglale parandab meditsiiniteenuste kättesaadavust inimeste jaoks? Kas see otsus suurendab arstide, õdede ja ämmaemandate tööhõivet?" Haigekassa tõesti ostis üles ravijärjekorrad. Ehk kõik inimesed, kes olid seniste teenuseosutajate juurde vastuvõtuaja broneerinud või seal plaanilise protseduuri kokku leppinud, saavad oma teenuse kokkulepitud kohas ja ajal vana teenuseosutaja juures. Uute lepingute sõlmimise järel hakatakse vahel koostöös haiglavõrgu arengukava haiglaga teenuseid osutama. Nii et uue hankega teenuste maht ei kasva, aga järjekordade ülesostmise tõttu on paljudel erialadel teenuste maht tegelikult suurenenud. Juures on isegi 23 000 ravijuhtu. Nii et see kogumaht tõepoolest mõnel erialal kasvab järjekordade ülesostmise tulemusena ja võib mõnele arstile, õele või teisele tervishoiutöötajale tööd juurde anda.

Lasnamäel tervikuna osutab teenuseid seitse erateenuse pakkujat, kellest neli on uued tulijad. Mõnes sihtpunktis toimub mõnel erialal ravijuhtude lahendamine haiglavõrgu arengukava haiglatega koostöös ka vaheperioodil, kui hanke käigus sõlmitud lepingud ei ole veel töös. Need on haiglavõrgu arengukava haiglatele n-ö lisajuhud, mis võimaldavad täiendavaid arstide vastuvõtte ja seeläbi ikkagi parandavad teenuse kättesaadavust. Aitäh!

Küsimused ministrile. Olga Ivanova, palun!

16:05 Olga Ivanova

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Oma vastuses esimesele küsimusele te mainisite või rõhutasite seda, et ilmselt peab kättesaadav olema perearsti- ning pereõeteenus, millega ma päris nõus ei ole. Küsimus on eriarstiabi teenuse kättesaadavuses ja on ilmne, et nii suure linnaosa patsientide suunamine teiste teenusepakkujate juurde toob jällegi kaasa järjekordade kasvu. Kas te peate normaalseks olukorda, et Eesti pealinnas on ülikeeruline saada näiteks laste nina-kõrva-kurguarsti vastuvõtule? Järjekorrad võivad olla kahe või kolme kuu pikkused. Nagu me teame, on valdades tunduvalt lihtsam eriarsti vastuvõtule saada. Miks on pealinnas selline olukord?

16:06 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut

Aitäh! Ma ei pea sellist olukorda normaalseks ja nagu ma ütlesin, Tallinnas on eriti ambulatoorse vastuvõtu erialadel nii palju erinevaid teenuseosutajaid, et tegelikult on inimesel keeruline saada infot ka selle kohta, kellel on millisel ajal vabu vastuvõtuaegu. Ühelt poolt see ongi praegu inimese jaoks keeruline. Teiselt poolt, kui me räägime teenuste kättesaadavusest Eestis või Tallinnas, siis teenuste maht tervikuna ei vähene. Ehk suures plaanis ei vähene ka kõrva-nina-kurguarsti, günekoloogi või oftalmoloogi vastuvõttude arv – selles mõttes teenuste kättesaadavus ei halvene.

Küsimus on selles, milline on konkreetse teenuse osutamise asukoht. Ma olen nõus, et kui me lepime kokku, et väärtus on see, kui teenus on inimese kodu lähedal, siis ei saa Tallinna ja Harjumaad ühe hankepiirkonnana vaadata. Me räägimegi sellest, et Tallinnas on eraldi piirkonnad, kuhu me seda teenust hangime. Seni on lähenemine olnud selline, et me vaatame maakonda, sellel tasandil võimaldatavat valikut, ja on tõepoolest välja tulnud, et see Tallinna jaoks hästi ei tööta. Mõnes piirkonnas võib teatud erialal vastuvõttude arv väheneda.

See on see, mida tuleks järgmist hanget ette valmistades muuta. Me lepime kokku, mida me tahame erasektorilt saada. Kas me tahame saada spetsiifilist pädevust, mida haiglavõrgu arengukavas ei ole? Kas me tahame kodu lähedust? Haiglavõrgu arengukava haigla ei saa olla igas linnaosas, linnas või külas. Kas me tahame valiku suurendamist ehk me ei anna Tallinna erialade mahtu ühele pakkujale, vaid jagame selle viieks või kümneks osaks, et inimestele valikut võimaldada? Mis on see, mida me saada soovime? Kui me oleme selle kokku leppinud, siis me saame ka kriteeriumid paika panna ja hanke tulemus vastab ootustele.

16:08 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

16:08 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Mulle jääb natukene selgusetuks, kuidas haigekassa regionaalset tervishoidu planeerib. Praegu jääb selline mulje, et eriarstibis, näiteks Narva arstide vastuvõtuaegade üle Rakveres ja Tallinnas, otsustatakse nii, et kohalike haiglajuhtidega üldse läbi ei räägitagi. Kõik toimub kuidagi üleval, kohalikke vajadusi või võimalusi arvestamata. Miks haigekassa selliselt käitub, miks ei ole regionaalset iseotsustusõigust?

16:08 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut

Kas te mõtlete regionaalset iseotsustusõigust selle üle, kui palju osutab konkreetsetes piirkonnas teenust haiglavõrgu arengukava haigla ja kui palju ostetakse seda erasektorist? Seni ei ole sellist planeerimist kohalikul tasandil tehtud või seda kuidagi allapoole delegeeritud. See, kui suur maht on haiglavõrgu arengukava haiglatel ja kui palju erasektorist juurde ostetakse, on seni tõesti haigekassa pädevuses olnud. Ma ei oska öelda, mis oleks väärtus, kui see kohalikule tasandile delegeerida, või kuidas saaks parema otsuse. Aga ma olen nõus, et kui see tundub oluline, siis võib seda edasi arutada. Samas liiguvad inimesed ka piirkondade vahel ja seda tervikpilti tuleb paratamatult koos hoida: kuskilt peavad need piirid minema.

16:09 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

16:09 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud proua minister, aitäh nende vastuste eest! Minu küsimus on natuke üldisem. Kas on mõeldud sellele, miks ei ole praegu eriarstiabi lepingutega tagatud pidev side perearstidega? Miks peab perearst otsima haigekassa kodulehelt, milline eriarst tema patsiente ühel või teisel aastal konsulteerib? Seda oleks ju märksa lihtsam korraldada nii, et see lepitakse juba lepingutes kokku.

16:10 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut

Täna küsimuse eest! See on tõesti oluline, kuidas meil perearstid, eriarstid ja haiglad koos töötavad ning kuidas patsiendid selle kõige sees liiguvad. Me peame minema selles suunas, et raviteekond oleks lihtne ja loogiline, inimene ei kukuks kuhugi vahele ning info liiguks tagasi, et ka perearst näeks, millised on olnud eriarsti soovitusel. See on see, mis annab meile personaalsema ravi, annab meile paremad ravitulemused ja kokku võttes ka kokkuhoiu. See, kui üks tasand ei tea, mida teine teeb, on halb. Aga neid patsiendi raviteekondi ei saa juhtida registraatoriproua või pereõde. Me oleme sealmaal, et seda peab tegema algoritm. Ma olen nõus, et see on õige suund, kuhu minna. Ja tõesti on oluline ka see, et oleks püsivamad suhted perearsti ja eriarsti vahel. Perearstid on hakanud kasutama e-konsultatsiooni teenust. Nad küsivad eriarstilt nõu patsiendi tervisemure lahendamiseks. Eriarst saab otsustada, kas ta saab anda ravijuhised perearstile ja tema jääb ravi jälgima või on tal ikkagi vaja patsienti näha. Seda teenust peavad perearstid väga väärtuslikuks. See võimaldab vähendada eriarsti visiite, mida ei ole vaja nende tervisemurede puhul, mida saab lahendada esmasandil, ja selle kaudu ka ravijärjekordi lühendada.

16:11 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, proua minister! Rohkem Riigikogu liikmetel küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole, lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. 16:12 Arupärimine haigekassa tekitatud kriisi kohta eriarstiabi korralduses (nr 452)

16:12 Esimees Eiki Nestor

Kohe nüüd ja praegu läheme arupärimise juurde, mille on esitanud Vilja Toomast, Valdo Randpere, Mati Raidma, Urmas Kruuse, Johannes Kert, Peep Aru, Keit Pentus-Rosimannus, Ants Laaneots, Kristen Michal, Heidy Purga, Yoko Alender, Meelis Mälberg, Aivar Sõerd ja Urve Tiidus, kes kõigi arupärijate nimel meile ka kohe esineb. Palun, Urve Tiidus!

16:12 Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Tere päevast, lugupeetud Riigikogu liikmed ning tervise- ja tööminister! 16. oktoobril esitasid Reformierakonna fraktsiooni 14 liiget arupärimise tervise- ja tööministrile proua Riina Sikkutile. Arupärimist ajendas esitama selleks ajaks kujunenud faktiline olukord haigekassa ja eraarstiabi teenuse pakkujate vahel. Nimelt pidid oktoobri algusest hakkama haigekassa ja erakliinikute vahel kehtima lepingud, mille maht pidi kolme aasta jooksul ulatuma mitme miljoni euroni, aga arupärimise esitamise ajaks olid paljud lepingud jätkuvalt vaidlustatud ja sõlmimata oli mitu lepingut hankel teadaolevalt võitnud erakliinikutega.

Haigekassa juhtide selgitused kujunenud olukorra kohta olid ebapiisavad. Paraku ei rõõmustanud see patsiente, kelle ravi seetõttu edasi lükkus, sest polnud teada, kas olemasoleva arstiaja broneering kehtib. Vähe sellest, polnud infot, kas ja millal on võimalik hankel esmakordselt osalenud ning võitnud tervishoiuteenuste pakkujate juures aega broneerida. Ja justkui i-le täpiks oli teadmatus, kus edaspidi patsiendi n-ö oma arst tulevikus vastu võtma hakkab. Kannatavateks poolteks saab lugeda ka arstid ja tervishoiuteenuste osutajad.

Rahandusministeerium on avalikult tunnistanud, et haigekassa sõlmitavad uued eriarstiabi teenuste osutamise lepingud erakliinikutega on riigihangete seaduse vastased. Seetõttu ei peaks kehtima ka haiglavõrgu arengukava haiglatega sõlmitud lepingud, kuna hange oli üks – viide avalikule infole 26. septembrist. Tartu Ülikooli tervishoiukorralduse professor Raul-Allan Kiivet ütleb otse, et haigekassa eriarstilepingute hange tuleks tühistada, seni kehtinud lepinguid poole aasta võrra pikendada ja otsast

peale alustada – samuti avalik info 8. oktoobrist. 500 meditsiinitöötajat oma läkituses ministrile on samuti andnud lõppenud tervishoiuteenuste hankele karmi hinnangu, nimetades seda isegi totaalseks fiaskoks.

Eriarstiabi riigihangete ettevalmistus sai alguse minister Jevgeni Ossinoski ajal ja selle viis lõpule minister Riina Sikkut. Tulemuse eest vastutab muidugi üks neist kahest ministrist. Arupärimise esitajatel on minister Sikkutile kuus konkreetset küsimust, mida ma siin ette lugema ei hakka. Ma loodan, et minister loeb need kenasti ette nagu eelmise arupärimise puhul ja vastab nendele. Suur tänu kuulamast!

16:15 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab tervise- ja tööminister Riina Sikkut. Palun!

16:15 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut

Tere taas, austatud juhatuse esimees ja Riigikogu liikmed! Loen tõesti need küsimused ette, aga konkreetseteks ei saa neid kuidagi pidada. Esimene küsimus: "Haigekassa juhid Rain Laane ja Maivi Parv on avalikkusele öelnud, et eriarstiabi hankega erasektorist teenuse ostmisega pakub haigekassa inimestele lisavõimalusi saada eriarstiabi erakliinikutes, suurendades sellega teenuseosutajate valikut ja teenuse kvaliteeti ning kättesaadavust patsientidele. Taheti justkui parimat – suurendada erakliinikute osakaalu, aga suurenes hoopis haiglavõrgu arengukava haiglate osakaal teenuste pakkumisel. Sarnane seis nagu alkoholiaktsiisi määra muutusega. Ossinovski soovis alkoholi tarbimist piirata, tegelikult alkoholi tarbimine hoopis kasvas. Kuidas teie ministrina ja haigekassa nõukogu esimehena kirjeldaksite haigekassa juhtide pädevust oma tegevust planeerida ja seda ka edukalt ellu viia? Kes vastutab, kes tegi vea, et sõnad ja teod ei lange kokku?"

Riigi ülesanne on tõesti tagada kõigile inimestele kvaliteetne ja kättesaadav terviseabi. Ja oluline on, et tervishoius toimiks koostöö – keegi ei jääks mure korral abita –, sealjuures haiglavõrgu arengukava haiglate ja erasektori teenuseosutajate vahel. Haigekassa juhatuse ülesanne oli tagada hanke läbiviimine ja ravi rahastamise lepingute sõlmimine, lähtudes lepingupartnerite valikul nõukogu kinnitatud kriteeriumidest, Eesti Haigekassa seadusest, ravikindlustuse seadusest ja riigihangete seadusest koosmõjus. Eriarstiabi hanke läbiviimisel lähtus haigekassa juhatus talle seadustega, seadusandja antud volitustest ja ülesannetest. Tõesti tuli palju küsimusi selle kohta, kuidas edasi tegutseda ning mis on õige ja mis mitte.

Arvestades seda tulemust, vaidlustuste ja õiguspärasusega seotud küsimuste hulka, esitasin haigekassa juhatuse esimehele palve tellida õiguslik analüüs, mis võimaldaks hinnata, kas haigekassa on tegutsenud kehtiva õigusega kooskõlas ning sõlmitud hankelepingud on õiguspärased. Selle õigusanalüüsi kolm olulist järeldust olid järgmised. Haigekassa saab väljaspool haiglavõrgu arengukava haiglaid valiku teel lepinguid sõlmida, kuid lähtuda tuleb 2017. aasta septembris jõustunud uuest riigihangete seadusest. Teiseks, vanu lepinguid ei saa pikendada. Enne uue riigihangete seaduse jõustumist sõlmitud lepingute pikendamine on seaduse kontekstis erandlik ja selleks on väga vähe aluseid. Kolmandaks, nii pakkujad kui hankija mõistsid seda hanget kui osadeks jaotatud hanget. Sellest tulenevalt võib nende pingeridade puhul, kus vaidlused puuduvad, lepingud ära sõlmida. Seda on kinnitanud ka kohtuotsused, kus esmane õiguskaitse ehk keeld lepinguid sõlmida seati ainult vaidlusalustele pingeridadele või nende vaidluse all olevatele osadele.

Seega, haigekassal on võimalik lepinguid sõlmida nende teenuseosutajatega nendes piirkondades ja nende erialade puhul, kus vaidlusi üleval ei ole. Oli ka selline juhtum, kus pingerea kaks esimest neljast lepingu saanust ei vaielnud, kolmas ja neljas vaidlesid. Halduskohus otsustas, et kahe esimesega saab lepingu ära sõlmida ja need lepingud, mille üle on vaidlus, saab loomulikult sõlmida pärast vaidluse lahendamist. Nii et kõigi erialade ja kõigi piirkondade lepingute puhul ei pea ootama kõigi vaidluste lahendamist.

Erakliinikutelt ostab haigekassa teenuseid umbes 7% kogumahust – ülejäänud teenuseid osutavad haiglavõrgu arengukava haiglad – ja vaidlused puudutavad ainult osa sellest 7%-st. Seega on rääkimine täielikust fiaskost, sellest, et inimesed ei tea, kust teenuseid saada, muret tekitav ja ehmata. Nii ei peaks olema. Kõik inimesed said ka pärast 1. oktoobrit minna arsti juurde sinna, kus neil oli vastuvõtuaeg või plaanilise ravi protseduur kokku lepitud. Tegelikult oli see kindlus kõigil patsientidel olemas. Mul on väga kahju, kui inimestel tekkis segadus. Nii et vaidlused puudutavad väga väikest osa teenuseosutajaid ja üksikuid erialasid enamasti Tallinnas või Harjumaal.

Teine küsimus: "Hankel võitis väike Narva silmaarstide seltskond, kes osales hankel mitme firmaga ehk kes kloonisid oma firmat ja peaks nüüd hakkama teenust osutama Tallinnas. Sisuliselt hakkab Tallinnas inimestele teenust osutama riulifirma, kel Tallinnas puuduvad selleks sobilikud ruumid ja kel pole piisavalt arste. Mis läks teie hinnangul hankes valesti, et selline olukord sai tekkida?" Oftalmoloogias oli tõesti ka suur konkurents: iga ravijuhu kohta oli vähemalt kaks tahtjat. Hankes osalenud pakkujate hindamisel lähtus haigekassa seadusandja kujundatud õiguslikust raamistikust ja nõukogu kinnitatud ravi rahastamise lepingu sõlmimise asjaolude hindamise alustest. Puudus igasugune alus viidatud pakkujat kohelda ülejäänud pakkujatega võrreldes kuidagi teisiti, sealjuures lähtuda pakkuja hindamisel asjaoludest, nagu pakkuja päritolumaakond või see, et varem oli tervishoiuteenuseid osutatud väiksemas mahus, kui nüüd selle hankega sooviti osutama hakata. Kindlasti ei ole juriidiliselt pädev nimetada seda pakkujat riulifirmaks. Konkreetse ettevõtte kohta on teada, et neil on olemas ruumid ja töötavad arstid. Teenuse osutamist alustati kohe pärast lepingu sõlmimist. Pakkuja hindamisel sai haigekassa võtta arvesse vaid esitatud hankedokumente ja nende vastavust hanke tingimustele. Selge on ka see, et kui teenusepakkuja, kellega leping sõlmitakse, ei suuda hakata teenust osutama, siis tuleb leping lõpetada.

Ma igati pooldan seda, et järgmise hanke kriteeriumite aruteludega saaks kiiresti algust teha. Kui küsimus on selles, mis lubas sellisel olukorral tekkida, siis põhjust ma esimesele arupärimisele vastates juba rõhutasin. Tervishoius on aastaid erasektorist teenuseid ostetud, aga tegelikult ei ole seda kokkulepet, ühist arusaama, mis on see väärtus, mida me sealt saame, mil määral konkurents toimib või milliste kriteeriumitega saaks paremini hanke käigus soovitud lahenduseni jõuda. Nõukogu arutas neid hankekriteeriume. Seal oli väga erinevaid arusaamu selle kohta, mil määral toimib konkurents tervishoius, kui suur peaks olema hinnakriteeriumi kaal ja kui lahti tuleb turgu hoida uutele teenusepakkujatele. Seal oli väga tugevaid seisukohti, et me ei saa turgu kinni panna, see peab olema avatud uutele tulijatele. Mina arvan, et tervishoius konkurents ei toimi. Me ei taha täiesti avatud turgu. Me tahame kindlust, et tegemist oleks pädeva teenuseosutajaga, kes on seda tüüpi teenust varem osutanud. Hind ei ole oluline kriteerium, mille alusel neid teenuseid erasektorist osta.

Küsimus nr 3: "Hanke läbiviimise tingimuste tõttu jäi lepingust ilma ka Tallinna silmakliinik, kes ainsana Eestis pakub patsientidele keratokoonuse-nimelist protseduuri ja kellel on olemas ka vastav meditsiiniseade. Doktor Kai Noore sõnul saab see lepinguperiood enne otsa, kui keegi uutest tulijatest oleks valmis sellist teenust osutama. Nimelt, meditsiiniseade tuleks osta riigihankega, milleks kulub 8–12 kuud, arsti väljaõpe sellel masinal töötamiseks, et patsienti ravida, kestab vähemalt 3,5 aastat. Proua minister, te teate, et nimetatud teenus on tervishoiuteenuste loetelus ja seaduse järgi peate vastutama selle eest, et sellist teenust patsientidele ka osutatakse. Kuidas kavatsete olukorrast välja tulla nii, et patsientide kannatused lõppeksid?"

Kolmandale küsimusele vastuseks, et jah, haigekassa nõukogu esimehena olen oma vastutusest täiesti teadlik. Juhatuse on nõukogu hanke tulemustega kursis hoidnud ning juhatuse kinnitusel on nimetatud tervishoiuteenuse kättesaadavus ja järjepidevus patsientidele tagatud. Haigekassa tagab kõigi järjekorda registreeritud patsientide teenindamise järgmise poole aasta jooksul ambulatoorsete vastuvõttude puhul ja aasta jooksul plaanilise ravi puhul. Ja järjekordade ülesostmise tõttu oftalmoloogias on tegelikult hanke maht tervikuna kasvanud, ravijuhtusid on juurde tulnud. Keratokoonusega patsientide ravi võtab koostöös sellesama pädeva arstiga üle Põhja-Eesti Regionaalhaigla ja selleks vajalikud juriidilised protseduurid viiakse lõpuni lähinädalatel. Kindlasti tuleb protsessist õppida. Ja nii nagu ma olen täna juba korduvalt maininud, on vaja seda kokkulepet, mida me erasektorilt tahame. Kas need on spetsiifilised pädevused, mida ei ole haiglavõrgu arengukava haiglas, või me soovime valikut, järjekordade lühendamist, kodu lähedust? Kui see on meile selge, siis me saame hanke kriteeriumid paika panna. Kui me tõesti soovime sealt spetsiifilisi pädevusi, siis see on see, mida tuleb hinnata, see on see, mida tuleb kriteeriumina väärtustada.

Küsimus nr 4: "Uue hanke tulemusena halvenesid Lasnamäe ja Pirita elanike, keda on ligi 150 000 inimest, võimalused minna eriarsti vastuvõtule. Haigekassa juhi Rain Laane hinnangul selles probleemi ei ole, sest tema sõnul: "Tallinnas on meil tasuta transport. Inimene võiks vaadata teistesse raviasutustesse ka. Kui vaadata Tallinna teisi haiglaid, siis seal on päris pikk ravijärjekord, aga mõnes naabermaakonnas saab ravile homme või ülehommeks." Küsimusele, et mida öelda Lasnamäel ravi vajavale patsiendile, kellel on näiteks krooniliste liigesehaiguste või muude probleemide tõttu Paldiskisse või Õismäele väga raske jõuda, vastas haigekassa juhatuse liige Maivi Parv: "Me peame kõik sellega harjuma." Sellest tulenevalt, kuidas hindate haigekassa juhtide üleolevat suhtumist Pirita ja

lasnamäelastest patsientide muredesse?"

Härri Laane ja ülejäänud haigekassa juhatuse liikmed on nii sõnades kui oma lahenduste otsimisega mulle kinnitanud, et nad tõesti otsivad paremaid lahendusi kõigile patsientidele, sh Pirita ja Lasnamäe inimestele. Mul ei ole põhjust kahelda nende soovis lahendusi leida. Samamoodi on tõsi, et avalikkusega suheldes on väga oluline väljendada end selgelt ja arusaadavalt ning jagada inimestele, patsientidele infot ja käitumisjuhised, kust neil on võimalik teenust saada. Kõik need, kelle kokkulepitud vastuvõtuaeg oli pärast 1. oktoobrit, oma teenuse ka said. Patsientidele tuleb luua kindlus, et nemad saavad oma teenuse isegi nendel erialadel või piirkondades, kus on vaidlused üleval. Esimesel võimalusel tuleb neid teavitada ka sellest, kes on edaspidi teenuseosutaja selles piirkonnas ja kuidas tema juurde vastuvõtuaega broneerida.

Ma vastasin ka Keskerakonna arupärimisele, et kodu lähedal peab arstiabi tõesti kättesaadav olema, sealjuures Lasnamäel, Pirital ja Viimsis. Eriti puudutab see perearstiabi, st pereõdede ja perearstide vastuvõttu. Kõigis kolmes piirkonnas avatakse uued tervisekeskused, kus lisaks perearstile ja pereõele hakkavad teenust pakkuma ämmaemandad, koduõed ja füsioterapeudid. Osa tervisemuresid ei kuulu perearsti pädevusse, neid ei saa lahendada ka e-konsultatsiooni teel ja on vaja eriarsti vastuvõttu. Sellepärast tuleb tõepoolest otsustada, kas me vaatame Tallinna ja Harjumaad ühe piirkonnana või me hindame kodulähedust ja lepime kokku, et nii suures piirkonnas tuleb eriarstiabi teenust teatud ambulatoorsete vastuvõttudena osutada ka linnaosade kaupa. See on kokkulepe, mis meil on vaja sõlmida. Kui me ütleme, et kodulähedus on väärtus, siis tuleb seda järgmises hankes kriteeriumina ka hinnata.

Viies küsimus: "Lasnamäel Medicumis ei toimu uue hanke tulemusel enam kõrva-nina-kurguarsti ja günekoloogi vastuvõttu. Haigekassa on teatanud, et alates 01.12.2018 võtab Ida-Tallinna Keskhaigla üle nende poolt tasustatavad vastuvõttud Medicumi Lasnamäe ruumides. Kas teile ei tundu see kuidagi kummaline? Kas te ei näe sarnasust 1940. aasta natsionaliseerimisega, kus võim ütles, kes ja kuidas hakkab Eesti Vabariigi kodanikele kuuluvate ettevõtete varaga tegutsema?" Tõepoolest, mina ei näe sarnasust natsionaliseerimisega. Ma arvan, et see hirm on asjatu. Tegemist oli hankeprotsessiga, kus erateenuse osutajatelt võrdsetel tingimustel ostetakse teenust.

Nüüd sellest, et see tulemus ühele või teisele teenuseosutajale ei meeldi. Kas see tundub meile õiglase või ebaõiglase, aga see oli avatud protsess: tingimused olid kõigile ühesugused. Ja see teenusemaht läks erasektoris. Eriküsimus on see, et see ei läinud Medicumi, vaid läks teise erateenuse osutaja juurde. See on see, mis tekitab muret, see on see, mis tekitab vaidlusi. Küsimus on selles, et kui me tahame ikkagi ka Lasnamäe inimestele kodu lähedal kõrva-nina-kurguarsti teenust pakkuda, siis kas me võime selle võimaldamiseks kaasata haiglavõrgu arengukava haigla. Antud juhul koostöös Ida-Tallinna Keskhaigla ja Lasnamäe jaoks lahendus leiti: arstidel hakkavad Lasnamäel kõrva-nina-kurguhaiguste erialal vastuvõttud olema. Ida-Tallinna Keskhaigla on linnale kuuluv aktsiaselts ja suudab kindlasti Lasnamäe elanikele kvaliteetset ja jätkusuutlikku eriarstiabi pakkuda.

Kuues küsimus: "Kes vastutab sellise segaduse tekitamise eest? Kes vastutab patsientidele põhjustatud kannatuste eest? Kas te leiate, et haigekassa juhid peaksid endiselt jätkama oma tööpostil? Ehk oleks ka neil aeg tasuta buss võtta ja mõnele teisele töökohale suunduda? Kas teie isiklikult võtate tekkinud tõsise olukorra tõttu poliitilise vastutuse või vähemalt vabandate? Võimalus selleks on Teile antud." Ma palun vabandust. Ma tunnistan, et hanke tulemused on tekitanud arusaamatust ja paljud murelikuks teinud. Ja mul on väga kahju, et patsiendid ei teadnud näiteks 1. oktoobril, kuhu nad vastuvõtule minema peavad. Neile oleks tulnud anda kindlust, et kõik saavad arstiabi kokkulepitud kohas. Eriarstiabi teenuse osutamine jätkub, perearstid võtavad inimesi vastu ja haiglatest saab abi. Seda muret, et meil on tervishoiusüsteemis midagi kapitaalselt valesti või teenuse kättesaadavusega on probleeme, oleks tegelikult algusest peale pidanud paremini maha võtma.

See hange puudutab väikest osa eriarstiabist ja vaidlused puudutavad väikest osa sellest hankest – me ei tulnud selle reaalsuse selgitamisega hästi toime. Aga isegi kui see segadus ja teenuse osutaja vahetamine mõjutas ainult mõnda inimest, oleks nii haigekassa juhtkond kui nõukogu saanud paremat tööd teha. Hanke hiline algus oli suuresti tingitud sellest, et kevadel ei jõudnud toonane 15-liikmeline nõukogu kriteeriumite seadmises üksmeelele. Täiendusi oli palju ja nii nihkus ka hanke väljakuulutamine. Täna seisuga on üles jäänud üksikud vaidlused, mõned neist on kohtus, aga see on riigihangete puhul tavapärane. Lõpuks kohus otsustab, kuidas neid kriteeriume tõlgendada ja kellele õigus jääb.

16:31 Esimees Eiki Nestor

Austatud proua minister, peale kõige muu on nüüd otsa saanud ka vastamise aeg. Aga kui teil jäi midagi lisamata, siis pole midagi. Juba on näha, et Jürgen Ligi ja Kristen Michal pakuvad teile võimaluse piiramatu ajaressursi käigus rääkida veel kõigest, mida vajalikuks peate. Küsimused ministrile. Jürgen Ligi, palun!

16:32 Jürgen Ligi

Aitäh, proua minister! Endast ei kõlba rääkida, aga nimetan ennast siis anonüümseks patsiendiks ja mainin ära, et minul on mure. Sain suvel abi, aga enam ei julge arsti juurde minna, sest see arst kaotas lepingu. Ma tahan küsida üldisemalt, sest ma tõesti ei julge enam sinna minna. Ma ei tea, mismoodi asi edasi läheb, ja ma küsin muidugi süsteemi seisukohalt. Eraarstipraksis on üks ülesehitamist nõudev asi: see võtab aega, raha, *know-how'd*. Riik lõi eraarstinduse oma lepingute ja lubadega ning nüüd tapab seda. On selge, et neilt võeti patsiendid ära. Kuidas te ennast tunnete selles olukorras? Mis te tegelikult arvate, mis sellest saab?

16:33 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut

Täna küsimuse eest! Ma olen nõus, et tegelikult me peaksime praegu arvestama nende ajaloolistel põhjustel väljakujunenud tugevate erakliinikutega: sellega, millisel erialal on meil näiteks rohkem eravastuvõtte, olgu Tallinnas, Tartus või kuskil mujal Eesti piirkonnas, sellega, kus arstid on kunagi otsustanud töötama, oma teenuseid osutama ja oma spetsiifilisi pädevusi välja arendama hakata. Peame mõtlema, kui suur peaks meil olema erateenuse osutajate roll ja kuidas edasi minna. Me ei saa alustada puhtalt lehelt, me peame arvestama sellega, kus need pädevused praegu on. Mina arvan, et järgmist hanget ette valmistades ongi see kõige olulisem – leppida kokku, mida me tahame erasektorist osta. Väga selgelt võiks näiteks esimene asi olla need spetsiifilised pädevused, mida ei ole haiglavõrgu arengukava haiglates või ei ole kõigis haiglates või kõigis piirkondades.

Ka praegune segadus ja vaidlused selle hanke üle näitavad minu meelest väga hästi, et tervishoiu konkurents ei tööta. Erakliiniku ülesehitamine ongi raske töö. Mitte ainult erakliiniku loomine, vaid igasuguse meditsiiniteenuse osutamine on tänapäeval meeskonnatöö. See tähendab aastatepikkust tööd, et see meeskond hästi töötaks ja kvaliteetset ravi pakuks, et tekiks pädevus ning ka patsientide usaldus selle kliiniku ja arstide vastu. Nii et ka teenuseosutajad, olgu nad erasektoris või haiglavõrgu arengukava haiglas, ei taha paari aasta järel nende lepingute ümbervaatamist – kõik tahavad tegelikult stabiilsust. Küsimus on selles, kas me suudame jõuda kokkuleppele, millisel moel me suudame neile anda seda stabiilsust enda tervishoiusüsteemis.

16:34 Esimees Eiki Nestor

Kristen Michal, palun!

16:34 Kristen Michal

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Mina arvan sarnaselt paljude ajakirjandusväljaannetega, et see oli fiasko – see, kuidas sellist hanget läbi viidi. Ma ei kujuta ausalt öeldes ette, et majanduses, ehituses, teede ehituses või mis iganes valdkonnas saaksid tulla hankele sellised fantoomesinejad, nagu "Pealtnägija" näitas. Need dokumendid on ka veebis üleval, Taavi Eilat on need üles pannud. Mõned on esitanud mitu pakkumist ja seal mitme kliinikuna esinenud, aga see selleks. Mul on tegelikult südamest hea meel, et te võtsite siit puldist vabandust paluda, aga mul on kahju, et poliitiline minister peab ametnike kehva töö pärast vabandust paluma. Mul ongi küsimus, mis järeldused te teete haigekassa struktuuris peale selle, et nendel, kes soovitasid inimestel harjuma hakata, palk tõusis.

16:35 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut

Aitäh! "Pealtnägijas" tutvustatud juhtum on ilmselt selle hanke kõige halvem näide. Aga see, et vastavalt hanke tingimustele luuakse ettevõtteid või liigutatakse töötajaid, ei ole harukordne. Seda tehakse igal pool, kui üks hanke tingimustest on õiguskuulekus, maksuvõlgnevuste ja varasemate lepingurikkumiste puudumine. Selleks tehakse igal pool puhtaid ettevõtteid.

Küsimus on selles, et me lepime hanke tingimused kokku. Me eeldame seaduskuulekat käitumist. Me eeldame pakkujatelt ka ausust. Kui keegi esitab pahatahtlikult dokumente, mis ei vasta tõele, kui keegi

tuleb hankele pahatahtlusega, siis see on järelevalve küsimus. See ei tähenda, et hanke kriteeriumid on valesti paika pandud, et hange on kehvasti läbi viidud. Ükskõik, kuidas me hanke kriteeriumites kokku lepime, ükskõik, kui kaasav või läbipaistev on protsess – kui keegi tuleb pahatahtlikult hankele valedokumentidega osalema, siis see ei tähenda, et kriteeriumid on kehvad. See näitab seda, et tuleb tegeleda järelevalvega.

Ja see, kui lepingu saanud teenuseosutaja ei suuda tegelikult hakata teenust osutama, tal ei ole ruume, seadmeid või tervishoiutöötajaid ja ta ei saa hakata patsiente vastu võtma, on ju selge alus lepingu lõpetamiseks. Täpselt samamoodi on alus see, kui on muresid kvaliteediga või ei suudeta lepingus kokkulepitud mahtu täita. Mitmed pakkujad soovisid ka varasemast palju suuremat mahtu. Kui selgub, et nad tegelikult ei suuda seda mahtu täita, siis see on täpselt samamoodi põhjus lepingu ülevaatamiseks. Nii et sellega, kui hankel osalenud pakkuja esitab dokumentatsiooni, mis ei vasta tõele, või ta ei suuda hanke käigus antud lubadust, lepingu tingimusi täita, tegeleb järelevalve. See ei ole kriitika hanke tingimuste kohta.

16:38 Esimees Eiki Nestor

Urve Tiidus, palun!

16:38 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Minu meelest te üsna hästi vastate küsimustele. Need kurjad küsimused ei ole teid rivist välja löönud. Aga minu küsimus puudutab seda, et te olete siin põgusalt paaril korral maininud, et järgmise aasta alguses vaadatakse need hanke tingimused uuesti läbi. Millised ikkagi täpselt on need hanke tingimused? Millele te suunate haigekassa juhtide ja kõigi nende, kes neid kokku panevad, tähelepanu? Mis asi seal paranema peab? Mulle jäi meelde, et spetsiifilised pädevused ja lähedus. Aga kui te selle komplekselt kokku panete, siis mis asjad need on?

16:38 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut

Aitäh! Minu arust on siin kaks poolt. Üks on see, et mida me soovime. Kas me soovime spetsiifilisi pädevusi, kodulähedust või laia valikut, st me ei anna suurt mahtu ühele, vaid jagame selle mitme teenuseosutaja vahel? Meil tuleb kokku leppida, mida me tahame erasektorist osta, ja siis on küsimus nendes kriteeriumites, kuidas me ostame. Minu arust oli seekord kaks küsimusi tekitanud kriteeriumit. Üks oli varasema käibe nõue, mis oli väga madal. Haigekassal ei olnud soovi seda nii madalal hoida. Kui varasema käibe nõue on ambulatoorse vastuvõtu puhul 4000 eurot, siis see tähendab, et turg on peaaegu igale teenuseosutajale lahti. Kui see lävend oleks kõrgem, piiraks see oluliselt teenuseosutajate arvu ehk siis saaksid osaleda suuremad ja tugevamad, varem suuremas mahus samu teenuseid osutanud arstid või kliinikud. Nii et ühelt poolt oli küsimus turu avamises uutele tulijatele. See, kui avatuna seda turgu hoida, läheb selgelt tagasi küsimuseni, kas me usume, et tervishoius on konkurents kasulik, või me tegelikult ei taha siin seda konkurentsi maksimeerida.

Ja teine küsimus on hinnakriteeriumis. Seekord oli lubatud pakkuda hinnakoefitsienti 0,85.

Ajakirjanduses levis arusaam, et haigekassa nõudis erateenuse osutajatelt odavamalt teenuse osutamist kui haiglavõrgu arengukava haiglatelt, aga tegelikult oli asi vastupidi: see koefitsient 0,85 oli pandud kaitseks, et keegi madalamat hinda ei pakuks. Haigekassa hindas, et madalama hinnaga ei ole võimalik teenuseid kvaliteetselt osutada. Nii et see hinnakoefitsient oli sinna pandud selleks, et vähempakkumisi ära hoida.

Nüüd see küsimus, kui suur peab olema hinnakomponendi roll teenusepakkujate vahel valides. See on täpselt sama tähtis küsimus kui see, kui paljud meist usuvad, et konkurents tervishoius töötab või ei tööta. Kevadel hanke tingimuste üle läbi rääkides seisis tööandjate keskliit ka erateenuse osutajate esindajana väga tugevalt selle eest, et hinnakomponendi kaalu kahekordistada. Ma arvan, et see oli halb plaan: tervishoius ei peaks hinnakomponendi rolli teenuste ostmisel nii suur olema. Aga tegemist oli kaasava protsessiga, tööandjate väga selge sooviga ja nii see hinnakriteeriumi kaal sellesse hankesse kahekordsena kirja sai. Nii et järgmist hanget ette valmistades tuleb kokku leppida see, mida me erasektorist ostame, kui lahti see turg on ja kui palju me seal hinnakonkurentsi soovime või me ei soovigi seda.

16:41 Esimees Eiki Nestor

Aivar Sõerd, palun!

16:41 Aivar Sõerd

Austatud esimees! Austatud minister! Formaalselt on teil hästi ladusad vastused, aga praktikas on elu ikka natukene keerulisem. Te ise ka möönsite, et siin on olemas risk, et hanke võitjad ei suuda oma keskusi eriarstidega komplekteerida, soetada nõuetele vastavat meditsiinitehnikat või isegi mitte nõuetele vastavaid ruume komplekteerida. Mis on ikkagi varuplaan? Siin on mängus inimeste tervis. Ja kui see probleem on kriitilise ulatusega, siis kes neid teenuseid osutama hakkab? Te ütlete küll, et hanke tingimuste mittetäitmisel lepingud tühistatakse jne, aga kes neid teenuseid osutama hakkab? Ja veel, kui suured olid rahalised tagatised, mida hankel osalejatelt nõuti?

16:42 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut

Aitäh! Ma alustan tagantpoolt. See tagatiste mõte oli teil väga hea. Üks asi, mida haigekassa juhatus on ka järgmise hanke puhul arutanud, on see, et pakkumise tegemisel võiks see tagatis kõrgem olla, et tõesti neid niisama pakkujaid eemal hoida.

Aga nüüd küsimuse esimesest osast, sellest olukorrast, mida te kirjeldasite, et mure on ruumide, arstide, teenuse osutamise alustamisega. Nii palju kui mina tean, puudutab see ainult ühte hankel osalenut, ühte pakkujat selle 46 miljoni euro jagamise puhul. Tema ei ole teenuse osutamist alustanud ja vaidlus on kohtus. Nii et patsiendi jaoks siin riski ei ole, sest ta ei ole teenuse osutamist alustanud. Küsimus on selles, mis lahendus kohtust tuleb ja kas ta on pärast kohtuotsuse jõustumist 30 päeva jooksul valmis alustama inimeste vastuvõttu ja teenuse osutamist. Kui ta seda ei tee, siis see on alus lepingu lõpetamiseks.

Aga jah, me räägime ühest juhtumist ja see on see, mida ka "Pealtnägija" kirjeldas. Tõesti väga kahju, et nii läks. See on see, mida me sooviksime ära hoida. Aga küsimus on nendes dokumentides, selles tõestuses, mis on hankel esitatud – selle alusel saab hinnangu anda. Kui seal on arstid teenuse osutajatena üles antud või nende nõusolek on olemas, siis kuidas haigekassa juhatuse tasandil hinnata, kas nad on siirad või mitte, väljendades oma soovi asuda seda teenust osutama?

16:44 Esimees Eiki Nestor

Raivo Põldaru, palun!

16:44 Raivo Põldaru

Aitäh, härra esimees! Hea minister, üle-eelmisele küsimusele vastates sa rääkisid, mis vajaks hanke tingimustes muutmist. Ja kõrva jäi see, et me ei kuulnud midagi selliste tingimuste kohta, et ka patsientide huvid oleks kaitstud. Kuidas sellega on? Kas nüüd peale hanke tingimuste muutmist on seal midagi sellist ka sees, mis kaitseks patsiendi huve, et seal ei oleks ainult 85% või muud protsendid? Kuidas nende patsiendi huvidega lood on?

16:45 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut

Tänan! Tegelikult see kõik, kogu hange on ju selleks, et teenust patsientidele kättesaadavaks muuta. Kriteeriumitest nii palju, et kõik see, mis puudutab kvaliteeti, pädevust või kättesaadavust, on patsientide huvides. Eraldi kriteeriumit, nagu patsiendi hinnang või tagasiside teenuse osutajale, sellist samaväärse kaaluga kriteeriumit tõesti ei olnud, aga see on huvitav mõte. Samas ei peaks patsiendi tagasisidesüsteemi juurutama ainult selle hanke raames ja tegelikult peaks kaasama kõik teenuseosutajad tervishoius, mitte ainult erateenuse osutajad. Väga oluline osa teenuse kvaliteedist on ka patsiendi hinnang sellele, mil määral ta leidis lahenduse oma tervisemurele, kuidas ta seda teenust hindab ja milliseid muresid ta näeb. Nii et patsiendi tagasiside nii erasektoris kui avaliku sektori haiglates on väga väärtuslik – seda infot tuleks rohkem koguda ja rohkem kasutada.

16:46 Esimees Eiki Nestor

Rohkem ministrile küsimusi ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel kõnet ei ole, aga Jürgen Ligi, palun! Ma palun viivituse pärast vabandust! Ma jäin arupärijate seast nime otsima, et kõne õigesti sisse juhatada. Jah, palun!

16:47 Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Mind tõesti arupärijate hulgas ei olnud, sest ma olen neid asju kuulnud ja üksjagu nõutu olnud. See ongi keeruline teema: meil on riigihangete seadus, mis hakkas kehtima, ja väga ühest lahendust praegu pole. Peale selle arupärimise esitamist olen siiski neid asju natukene kuulnud ja inimestega arutanud. Enda asjast ma ei tohi rääkida. Aga põhimõtteliselt on patsiendi jaoks küsimus selles, et kui tal on aastaid olnud üks arst, kes on teda aidanud, ja tal on jätkuravi vaja, siis see tekitab ikka väga suurt ebakindlust, kui see arst lepingu kaotab. Mina saan ehk kuidagi hakkama, aga ma kardan, et tavaline patsient on päriselt mures. Ja see võiks olla ka ministri jaoks probleem, mida ta kuidagi lahendama peaks.

Üks teine asi on minu arust veel sügavam. Arste me veel leiame, aga nendest üks konkurentsivõimelisem osa on ju erapraksise üles ehitanud. Nad on rajanud kliinikuid, mõni on ostnud seadmeid ja arendanud välja kompetentsi. Sellel on olnud väga pikk vaade ja mingid reeglid. Nüüd järsku reeglid muutuvad, järsku on neil patsiendid kadunud ja järsku on leping kadunud. Ei tea, kuidas patsiendid otsustavad, aga hulk nendest ei ole ju ilma haigekassa lepinguta maksevõimelised. See on üks väga tõsine probleem, millele me tegelikult vastust ei saanud. Need arstid on öelnud, et nendele on kas ministri või haigekassa suu läbi öeldud, et pidage vastu. Ma ei tea, kas seda tuleks nüüd siis laiendada ka patsientidele, et pidage vastu, meil teile midagi pakkuda ei ole. Aga nendel arstidel on ju kulud peal, neil on seadmed, neil on ruumid. Mida nad teevad? Mina täna teada ei saanud.

Ma olen päriselt mures. Mul on nende arstide hulgas tuttavaid, aga see ei ole mu põhimotiiv. Ma tõesti mõtlen, et riik ju sünnitas eraarstiabi, on julgustanud neid investeerima ja pakkunud lepinguid ning ühel hetkel ütleb, et vaat seda lepingut enam ei ole, sest meil on võimalik teie järjekorrad üles osta. See ei ole pisiasi, see on tegelikult häving. Ja kui sinna kõrvale tuleb näiteid – mina ei tea, et neid ainult üks oleks –, kus hangetel on võitnud tegelased, kellel pole mingeid investeeringuid ega õieti mingitki tausta, siis see ajab veel topelt murelikuks ja vihaseks.

No ma ei tea, kusagil süsteemis on ikkagi algusest peale viga, kui ilma igasuguse taustata tegelastele on antud tegevuslube. Ma saan aru, et neid annab Tervishoiuamet. Need tegevusload tuleks siis üle vaadata. Kui inimestel, nendel loaomanikel pole mitte midagi ette näidata, aga nad võidavad hankeid, siis see on ju katastroof. See on tegelikult hankekatastroof. Ja teine asi on hanke tingimused. Kuidas ei saanud seda sinna sisse kirjutada? Kuidas ei saanud seda läbi mõelda, et selline asi võib juhtuda? Ma ei ühine kõigi nende komplimentidega, mida siin minu parteikaaslased väljendasid, et hästi vastatud – mina hingerahu ei saanud. Ma ei taha üldse ministrit kiusata, aga ma tahaks teada, mis süsteemist saab. Ma tõesti ei saanud aru. Aitäh!

16:51 Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmetel rohkem ... Siiski on soovi. Peeter Ernits, palun! Enam ei soovi. Siis võiks veel ühe korra sama nupu peale vajutada. Aitäh! Minister soovib ka veel läbirääkimistel osaleda. Palun, tervise- ja tööminister Riina Sikkut!

16:51 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut

Täna Jürgen Ligit selle kõne eest! Ma mõistan teda, ma jagan tema muret. See konkreetne leping ja juhtum paneb ka minu südame kõige rohkem valutama. Tõepoolest, meil on arstid, kes on aastaid investeerinud oma aega ja oma raha ning juhendanud viimased kümme aastat residentide. See ei ole tavaline ambulatoorne teenuse osutamine. Õnneks on neil nii statsionaarse ravi kui päevaravi leping ja nii haigekassa kui mina oleme neile öelnud, et pidage vastu. Ootame selle kohtuotsuse ära: võib-olla nad saavad ka ambulatoorse teenuse osutamist jätkata.

Aga ma olen nõus, et see on kõige suurem ebaõnnestumine selles hankes. Sellepärast ma rõhutasin spetsiifilisi pädevusi. Kui meie tervishoiusüsteemis on midagi sellist, mille puhul me teame, et me sedasama väärtust mujalt ei saa, siis me võiksime seda ka hankes väärtustada ja hinnata. Ei ole vaja panna neid teenuseosutajaid võrdsetel alustel võistlema teenuseosutajatega, kes tegelikult sama kompetentsi pakkuda ei suuda. Aitäh!

16:53 Esimees Eiki Nestor

Küsimuste esitamise aeg ministrile on läbi. Aitäh, Riina! Lõpetan selle arupärimise käsitlemise.

4. 16:53 Vaba mikrofon

16:53 Esimees Eiki Nestor

Vaba mikrofon. Peeter Ernits, palun!

16:53 Peeter Ernits

Hea juhataja ja kolleegid! Veidi aega tagasi anti Riigikogule üle Jevgeni Ossinovski dirigeerimise all koostatud Riigikogu avalduse projekt rändeleppe heakskiitmiseks. Ma ei hakka rääkima, kuidas seda tehti ja kas asjad niimoodi käivad. Aga tegelikult peaks praegu inimesi kutsuma Toompeale samamoodi, nagu seda tegi 15. mail 1990 Edgar Savisaar: "Toompead rünnatakse!" Praegu ei rünnata küll mitte Toompead, vaid rünnatakse Eesti rahvusriiki. Ma ei hakka rääkima taustast, Euroopa Liidu eesistujariigist Austriast, kes on öelnud "ei", ja paljudest teistest riikidest või sellest, et see lepe takistab ja hävitab meie rahvusriigi suveräänsust. Aga ma tsiteerin teile mõningaid lauseid, mõningaid mõtteid Verhofstadti koostatud Euroopa manifestist, mis on väga suurepärane lektüür ja kus tegelikult antakse ideoloogilised suunised, mida peaks tegema.

"Tunnistagem taas kord migratsiooni vajalikkust. Ainult selle abil suudab Euroopa tulevikus säilitada oma jõukust. [...] Euroopa vananemine on karjuvas kontrastis muu maailma noorenemisega. [...] Haritud araablastel pole näiteks massiliselt tööd, aga nad saavad televiisorist ja internetist vaadata, kuidas elatakse mujal. Ka nemad tahavad tööd, sissetulekut ja normaalset elu. Ka nemad nõuavad õigusi ja vabadusi, mis meile on enesestmõistetavad. Euroopal pole valikut, sest meie vananev maailm vajab noori inimesi. Avatud ja multikultuurne ühiskond on ammendamatu uute mõtete allikas." Tuletan meelde, et tegemist on Verhofstadti koostatud Euroopa manifestiga. Verhofstadt on teatavasti Euroopa Parlamendi ALDE ühenduse esimees ja ALDE ühendab endas Eesti parteidest nii Reformierakonna kui ka Keskerakonna.

"Naeruvääristage neid, kes käsitlevad Euroopat kui vanade isamaade lõtva ühendust. Rebige maskid konservatiividelt, kelle eesmärgiks on tegelikult demokraatia likvideerimine. [...] Kaitskem multikultuursust, nii nagu kaitseme universaalseid inimõigusi ja demokraatiat. [...] Selle asemel, et alistuda oma kartustele ja foobiatele, peame avama silmad rikkustele, mida multikultuursus pakub. [...] Euroopa on ja jääb värvikaks mesilastaruks. [...] Ühendatud selleks, et seista hea mitmevärvilise Euroopa identiteedi eest. [...] Juubeldagem selle üle, et praktiliselt kõik ühiskonnad on multikulturaalsed. [...] Vaid otserünnak võib meid nüüd päästa. Otserünnak kriisi tegeliku põhjustaja vastu – see tähendab rünnakut rahvusriikide soovimatuse vastu luua tõeliselt ühendatud ja föderaalne Euroopa. [...] Ei tohi aktsepteerida suurimat valet, mida rahvusriigid kodanikele jätkuvalt räägivad – valet, et rahvusriigid on Euroopa Liidu alus. Et Euroopa Liit on tegelikult lõtv rahvusriikide konföderatsioon. [...] Talumatu on paradoks, et poliitiliste otsuste tegemise kohaks on ikka veel rahvusriigid. [...] Me ei saa hoobilt jõuda maailma valitsuse sisseseadmiseni, kuid see peab jääma meie ülimaks sihiks. Homses maailmas pole üksikutel Euroopa riikidel mingit rolli." Nii et parim lahendus on otserünnak ja Eesti oludes ...

Palun veel paar minutit!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Vabas mikrofonis ei saa lisaaega. Järgmise 20 sekundiga tuleb Peeter Ernitsal ära öelda kõik, mis veel ütlemata jäi.

16:58 Peeter Ernits

Verhofstadt ütles oktoobris niimoodi: "Kulla Jüri, sa näed, et siin valitseb täielik heakskiit – kõik kiidavad sind. [...] Ma olen alati öelnud, et see on igati normaalne, kuna Eestis on ju loomulikult alati võimul liberaalid. Sina oma Keskerakonnaga valitsuses ja Reformierakond juhtivparteina opositsioonis." Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kohtume homme.

Istungi lõpp kell 16.58.